

1. **A fi un paria** este o expresie des folosită în spațiul public mediatic, însă sensurile sale inițiale par să fi intrat într-un con de umbră. Originea cuvântului paria este mitologică. La început, Brahma, părintele universului a înfipt cinci degete în pământ, creând astfel fântânelor arteziene, pe care le-a dăruit brahmanilor, copiii săi de pe pământ. Apa este considerată și azi un element esențial de igienă și alimentație.

În India străveche, cel care posedă o fântână era un potentat și apa era chiar la originea formării castelor. Pe nivelul cel mai ridicat se situa casta brahmanilor („cel cu putere sacră”). A doua castă era cea a războinicilor și a nobililor care dețineau funcții laice în stat. Primele două caste erau considerate conducătoare. A treia castă era cea a „oamenilor liberi”, careia îi aparțineau proprietarii și negustorii, obligați să întrețină din averea lor primele două caste. Ultima castă era cea a servitorilor (sudra), cărora li se impunea să mănânce numai ce rămânea de la masa stăpânilor, să se îmbrace numai cu veșminte vechi și să folosească doar obiecte uzate.

În afara acestor caste se aflau paria („cei pe care nu trebuie să-i atingi”), categoria „impurilor” și a mizerabililor. Acestora le reveneau ocupațiile cele mai disprețuite: vânzători, pescari, măcelari, călăi, măturători, gropari, vânzători de băuturi alcoolice. Cei mai disprețuiți paria locuiau în sate sau comunități separate, fiind interzis chiar și privitul lor de către cei din castele superioare. În mod ironic și paradoxal, pentru prima oară în istoria Indiei, la 14 iulie 1997, cea mai înaltă funcție în stat a fost atribuită unui paria (provenind din „dalit”, casta cea mai de jos în ierarhia socială indiană) pe nume Koceril Raman Narayan (75 de ani).

2. **A ostraciza** Un ostrakon (la singular în greacă) reprezintă în Grecia antică o bucată de ceramică, de obicei ruptă dintr-un vas de lut. Această bucată reprezenta un suport de scris, pentru inscripții foarte scurte, dar în unele cazuri, foarte lungi. Sensul original al termenului a ostraciza – „a alunga pe cineva (din viața publică)” – s-a extins în societate și înseamnă acum „a persecuta”. Contextul istoric decodifică exact acest transfer de sens.

În Atena clasică se lua decizia de a alunga sau exila un anumit membru al societății. Cetățenii își exprimau votul scriind numele persoanei pe ciobul de ceramică sau scoică; votul era numărat și, dacă era nefavorabil, persoana ostracizată era exilată pentru o perioadă de zece ani din oraș. În plus, cioburile de ceramică sparte erau folosite și pentru igienă, cu scopul de a întina sauciar blestem persoana exilată. De reținut că, spre deosebire de alte forme de exilare politică (relegarea, de exemplu), cel ostracizat își păstra statutul social. Primul ostracizat cunoscut în istorie a fost un oarecare Pisistratus (600 î.Hr. – 527 î.Hr.), fost un om politic din Atena antică, dar și tiran la sfârșitul anilor 560, începutul anilor 550 și din 546 î.Hr. până la moartea sa. De asemenea, strachina, vas de ceramică întrebuintat la țară în loc de farfurie, provine din același termen

„ostrakon”.

3. **Strechea** reprezintă numele dat mai multor specii de insecte vătămătoare pentru animalele domestice. Se cunosc astfel strechea-vitelor, strechea-oilor, respectiv strechea-cailor. Termenul provine din bulgară - strāk. De la un fenomen animalier până la o realitate lingvistică nu a fost nevoie decât de o expresie sugestivă: a da strechea în cineva, cu sensul de purtare ciudată, agitată. Această insectă provoacă urticarii și mâncărimi atât de violente încât animalele care le adăpostesc pe pielea lor sunt cuprinse de o adevărată nebunie care se manifestă prin nevoia de a fugi. Istoria presei consemnează foaia lui Grigore Granda, „Strechea”, care apăruse în 1867, în București.

În literatură, Vasile Alecsandri îi va dedica acestei manifestări un poem cu același titlu, din care merită citat incipitul: Nu știu cemi vine: / Aș mânca din fitecine / Și mi-aș pune mintea și cu tine, / Ca un porc. / Mă arde, mă framînt, mă întorc. / Mi s-a făcut. / Gem și zbier ca un mut. / M-a lovit strechea / Și coapsa și gura și urechea.

4. **Boala lui Calache** În mod eronat asociată cu bolile psihice sau de natură fizică (epilepsie, infarct), expresia își are originea în secolul XVII și descrie obiceiul unui fiu de boier Mihalache, alintat Calache, devenit pretendent la scaunul domnesc al Țării Românești) de a mânca și a se distra continuu, ignorând îndatoririle față de Înalta Poartă. Cei care au împrăștiat în mai multe zări vestea despre „boala lui Calache”, adică luxul și trândăvia, sau „dolce far niente”, așa cum spun italienii, au fost boierii din conacele domnești. „Adevărul” țipă, zbiară/ Că e liniște în țară/ Și îi e mai mare mila/ De urmașii lui Atila,/ Comuniștii ce-o fac lată/ Și trag focuri în armată,/ — Pe când dom' lui Mihalache/ Cel cu boala lui Calache,/ Prea puțin îi pasă/ dacă Populația-i săracă” (fragment din poezia zeflemitoare Țara pierde și— d- Mihalache se piaptână! - ziarul Vremea, aprilie 1929)

5. În recente alegeri din România s-au folosit în mod accentuat doi termeni cu rezonanță acuzatoare: șarlatan și cabotin. **Șarlatan** este un neologism de proveniență franceză, dar cu o istorie romană: carlatano e un termen compozit - chiarlare (a pălăvrăgi) și cerretano (locuitor al orașului Cerreto, ai cărui cetățeni erau cunoscuți ca speculanți zgomotoși). În regiunea Romei, Florenței, precum și în alte părți, există numeroase sate numite Cerreto. Cerreto este un mic sat din Umbria, în apropiere de Spoleto, ai cărui locuitori aveau reputația de a vinde clandestin droguri în piață. Cu timpul, un ceretan, adică „locuitor al localității Cerreto”, a început să însemne „negustor care își strigă marfa”, dar și „un impostor”. Începând cu anul 1668, cuvântul șarlatan însemna vânzător ambulant, o persoană care, după ce își făcea puternic simțită prezența în piețele publice, începea să vândă droguri sau așa-zise poțiuni tămăduitoare, urcându-se pe o scenă și folosind cuvinte înșelătoare.

La Fontaine și Molière îi vor prelua pe acești nelegiuți în literatură pentru a descrie moravuri piezișe din timpuri trecute. Cabotin se referea inițial, în secolul al XVIII-lea, la „comediantul ambulant”, actorul netaalentat care urmărește obținerea de efecte teatrale cu mijloace facile; apoi prin resemantizare, la cel care urmărește succese ușoare prin mijloace facile. Originea imaginată de

unii cercetători îl aduce în prim-plan pe un anume Cabotin, actor, director de teatru și șarlatan în timpul domniei lui Ludovic al XIII-lea. Se pare ca acest director de trupă vindea în piețele publice felurite leacuri bune la toate, folosind vorba meșteșugită, care capta atenția tuturor.

6. **Lotto** Se pare ca jocul de lotto a luat naștere la Genova prin anul 1400. Colegiul acestui oraș închidea 120 nume într-o urnă. Odată pe an se trăgeau aceste nume și locuitorii orașului participau la acest joc. În 1576, un anume Benedetto Gentile a avut ideea să înlocuiască numele cu cifre. Ulterior, prin Decretul regal nr. 1534 din 5 noiembrie 1863, guvernul italian a declarat jocul Lotto drept joc oficial de stat. Cât despre numele jocului, se pare că ar proveni din proto-germanicul khlutom, termen intrat în engleza veche sub forma hlot („lucru atins de soartă”), căreia îi corespunde los în germana modernă și lot în daneză.

7. **Abracadabra** este un cuvânt magic, utilizat de magii persani și sirieni pentru presupusele lui virtuți tămăduitoare, îndeosebi în bolile intestinale, ale sistemului digestiv în general, și în combaterea febrei. Era înscris pe bucăți de pergament sau plăcuțe metalice, purtate la gât ca talismane.

Potrivit altor opinii, etimonul este numele zeului Abrakax (Abraxas sau Abrasax), stăpânul tuturor zilelor anului. A scrie pe o bucățică de piatră plată Abrakax (și ulterior Abracadabra) reprezenta o protecție medicală și o atragere a șansei. Guvernator al duhurilor responsabile cu fiecare din cele 365 de zile ale anului, Abrakax juca rolul unei ursitoare universale, ziua de naștere pecetluind destinul fiecărui om.

La rândul lui, termenul Abrakax a fost reluat de gnosticii din Basilide (sec. al II-lea după Christos), care îl transformă în abrakadabra, de aceea în latina târzie cabalistică și de-a lungul Evului Mediu întâlnim termenul abracadabra, care rezistă până în zilele noastre.

O ipoteză la fel de interesantă, dar ficțională, o găsim în voluminoasa operă gotică „Caietele Principelui”, de Eugen Barbu. “Faimoasa formulă Abracadabra (abreq, ad, habra) însemna: trimiteți fulgerul pînă la moarte ! El avea două semne : litera G înconjurată de un cerc în care se scria Amen (cuvînt simbolizat cu cifra 99).”

Florentin Streche